

Gå loss

Våren 2002 ser ljus ut för rapgruppen Advance Patrol. Medial uppmärksamhet och ett skivkontrakt på gång. Men när drömmen ser ut att förverkligas begår Chafic, den mest lysande stjärnan i gruppen, självmord. Kan AP komma över sorgen och förverkliga sin och vännens dröm, att slå världen med häpnad? Hur skall det gå för Chafics fru och deras två barn?

Gå loss är en dokumentär om ”dom som laddar om och droppar en ny bomb”.

Rekommenderad från gymnasiet

EN FILMHANDLEDNING AV
LOUISE LAGERSTRÖM

Handling

Det har bara gått någon vecka sedan rapmusikerns Chafics begravning. Gonza, Juanito och Rodde kan fortfarande inte fatta att deras bästa vän har valt att sluta sitt liv drygt tjugo år gammal. I en förort till Malmö finns Chafics unga änka Carla. Hon har lämnats ensam med Nicole 2 år och föder kort efter Chafics död dottern Chafica, till utseendet en kopia av honom.

Livet går vidare men inget är som förr. Skivkontrakt skrivs men leder inte det förlösande genombrott gruppen hoppats på. Spelningarna går på rutin och arbetet med nya skivan präglas av sorg, framför allt när de försöker få ihop en hyllningslåt till Chafic.

Till hans minne är de beslutna att inte bara drömma utan att ”gå loss” men under inspelningen blir också splittringen inom AP påtaglig. Gonza, som tror på disciplin och hårt arbete och Juanito som vågar lämna sitt fabriksarbete för att ägna sig åt musiken på heltid tycker att Rodde är lat och sviker. Han kommer ständigt för sent till repen, om han över huvudtaget dyker upp. Han hör knappt av sig och struntar i att lära sig sina texter.

Killarna är i stort behov av pengar men skivproducenterna

kommer inte att aktivt fixa spelningar förrän skivan har släppts. De funderar på att bilda eget bolag men vet inte riktigt hur det fungerar och den egna inspelningsstudio har inte mycket mer än fyra väggar än så länge.

Bandet håller kontakt med Carla som vi möter hemma vid köksbordet eller med en cigg på den inglasade balkongen. Blickandes ut över gårdsplanen där hon brukade se sin Chafic komma och gå. Hon minns, berättar, och försöker förstå hur hon som är så ung tvingas vara så stark, fixa jul till barnen och se framtiden an.

Releasepartyt äger rum på en innerstadskrog. Rodde tycker det känns som ”fel” publik men de bestämmer sig ändå för att ge 100 procent på scenen den här kvällen. I det böljande publikhavet står Carla och gungar med. Chafics ande är ständigt närvarande. I form av en bild på väggen, en snutt svartvit film, i vännernas och Carlas berättelser och i Chafics texter.

Trots varningar tar Rodde inte bandets arbete på allvar och Gonza ställer ett ultimatum. Gör som vi säger eller lämna AP. Rodde väljer det senare men utan utbildning är hans chanser små. Förändringarna är dock inte bara av ondo och Rodde tror

FILMHANDLEDNING

att han kommer att förstått med musiken i någon form. Själv eller med andra. Tills vidare är han dock hänvisad till ett enformigt fabriksjobb.

Tidningarna har öst superlativ över AP men skivan har inte inbringat en krona. "Problemet är att vi inte har någon hit", förklarar producenten men Junaito och Gonza får ett löfte om att skivbolaget ändå tänker satsa på en andra platta. Denna gång är det back to basic. Lågbudget, underground och enkelt. Grabarna blir ändå lyckliga för ytterligare en chans.

För Carla är den lilla lägenheten förknippad med för många minnen, goda och dåliga. I drömmen träffar hon Chafic och det känns bra. Nu har hon bestämt sig för att flytta och städa ur sitt gamla hem.

Nytt gig, ny skiva på väg. Tillvaron förändras. "Det som händer det händer" säger Carla och livet för henne och AP går vidare.

"Vi är getto"

De tre killarna i bandet sitter på en uteservering och skall just "signa" kontraktet för den nya skivan. Det skulle ha känts festligare att ha blivit inbjudna till skivbolagskontoret för att göra det. Lite champagne, skaka hand med chefen och så. Skit i det, utbrister Gonza. Vi är getto!

Trots visionen att kunna leva på musiken och drömmen om pengar är killarna påtagligt medvetna vilka de är, varifrån de kommer och vilka deras förutsättningar är.

De bor i Lindängen, "L.Å.", ett av Malmös invandrantäta områden där arbetslöshet, kriminalitet, droger och utslagning är en realitet. Föräldrar som själva ofta är lågutbildade önskar något bättre för sina barn men arbetslöshet och bidragsberoende tenderar att gå i arv. Roddes far försöker övertyga sonen om att han måste skaffa en utbildning men Rodde tycker inte att det är mödan värt. Inte förrän han står på fabriksgolvet och monterar rullgardiner.

När AP är på skivbolagets kontor för att diskutera sin situation syns klyftan tydligt mellan producenterna och bandet. Gonza påpekar att de faktiskt är beroende av spelningar för sin försörjning medan bolagskillarna menar att det blir aktuellt först i samband med releasen av skivan som de betraktar som en del av marknadsföringen. Releasepartyt för skivan "Utskrivna", som hålls på en innekrog i Malmö, är mest för den inbjudna branschen och eliten. De "riktiga" fansen står utanför.

Att vara getto innebär för AP stolthet över den man är och

att inte spela rollen av någon annan. "Han är han / som spelar nåt han inte är, fy fan!" Det finns en ironisk underton i många av bandets texter. "Vi har skitstora paraboler på varje balkong / och en brottslista som är ganska lång."

För AP är bakgrunden en sprängbräda för att ta sig någon annanstans. Bli någon. Genom att ta fasta på det som finns där, skriva texter om det och engagera andra kan gettot ge styrka och uttryck i musiken. Det finns, trots vemodet i bilderna över miljonprogrammets betong, en gemenskap och samhörighet på de barnrika gårdarna. Något som också filmarna tagit till vara på i bilder av grannar som umgås, grillar och festar.

De väntar sig ingen skänk från ovan. "När politiker fått makt / glömmet de vad de sagt." Eller "Jag tittar upp mot himlen. Vad fan är det som sker? / Problemen blir fler och fler. / Man böjer sig mer. Människan ber mer / medan djävulen ler och ber." Det är upp till AP själva att "gå loss".

- Vi får inte veta mycket om killarnas bakgrund men förstår att de skolkade, drogade och kanske begick en del smärre brott. Livet i "gettot" har skapat hårda, mjuka killar som ena stunden verkar barnsliga och i nästa fulla av levnadsvism. Fundera över hur deras bakgrund har format dem. Vilka klichébilder leker de med i sina texter?

- När Gonza håller nyfödda Chafica i sin famn säger han om och om igen hur oskyldig hon är. Han skulle också kunna ha sagt oskuldsfull. Men i hans värld, där tillvaron handlar om öga för öga, tand för tand, riskerar man hela tiden att vara skyldig till något. I mångas ögon är killar med invandrarbakgrund extra skyldiga. Något som betonas i texten om pliten som Chafic upplevde var särskilt föraktfull mot honom som inte var helt svensk. Som en som inte tillhör resten av samhället. Det är bättre att själva utnämna sig till getto än att någon annan gör det. Fundera över hur man med ironi och insikt kan vända ett underdogsperspektiv till en styrka.

Gruppen

Så här presenterar medlemmarna i AP sig själva i en av sina texter.

Juanito – Jag är den som jobbar varje dag på fabrik. / Måste få mitt tills dagen jag kan leva på musik. / Jag är den som aldrig är sen men alltid i tid. / Drar dig i örat för brist på disciplin.

Gonza – Jag är den som ser till att klubben välter. / Den som talar om folk som svälter. / Allvarlig, inte farlig. / Jag är kärlek och holk precis som Bob Marley.

Rodde – Jag är den som onödiga tollar skäms om. / Den som låter helt fett, däckar el cemento. / Som glömmet skor, / glömde var han bor. / Som snear ut och tror / alla har en tvillingbror.

Efter Chafics död blir slitningarna i gruppen tydliga. Gonza tror på stenhårt arbete, Juanito är lojal och pålitlig medan Rodde är gruppens slarver. Glömmet texter i fyllan och struntar i att ha sina rhymes klara när låten till Chafics minne skall spelas in.

- Fundera över personernas olika roller i gruppen. Rodde är kanske den mest begåvade i gruppen: Grymmaste MC:n (betyder Mic Controller, dvs den som rappar), ingen slår hans förmåga att improvisera. Är det så att begåvning ger en person lite

mer utrymme att missköta annat, som tider och repetitioner. Vad är det svåraste med att arbeta i grupp? Hur kan det påfresta vänskapen? Vilket är viktigast, den individuella utvecklingen eller gruppens?

Det största sveket

Chafics död vilar som ett sorgflor över filmen och personerna. Vi skymtar hans ansikte på ett foto hemma hos Carla, i några svartvita filmsnuttar där han ser påtagligt lycklig och "levande" ut. Vi hör hans röst i på inspelningar med AP.

Varför, är naturligtvis frågan de alla ställer sig men som de aldrig kommer att få svar på. De bearbetar saken i sina texter genom att ständigt tala om honom och genom att försöka genomföra det som också var hans dröm. Samtidigt känner de sig övergivna och svikna. Svåra känslor att ge utlopp för men också oundvikliga.

En kväll, efter flera öl, ställde sig Chafic upp och sa; Jag vill dö. Jag pallar inte det här längre, jag får spel på allt. Det framgår inte av filmen men i en intervju med änkan Carla i Dagens Nyheter berättar hon hur flera av hans vänner bokstavligen försökte slita honom från det tågspår där han tog sitt liv. Det blev en tung börda för dem alla att i så unga år stå inför en sådan sorg.

Rodde berättar att han söp mycket efteråt. Juanito har Chafics namn intatuerat på armen. Gonza minns honom som en "grov bov med stort hjärta". En snäll kille som kunde bli väldigt aggressiv. Droger och kriminalitet fanns där ständigt närvarande.

Mycket respekt, kärlek och ömhet präglar berättelserna om Chafic. Vi förstår att det fanns en mörkare sida men den är svårare att tala om. Känslorna är komplexa. Sorgen blandas med ilska över hans svek. Han feighet. Hur kunde han vara så egoistisk? Att lämna dem där när de behövde honom mest.

- Fundera över hur minnet av Chafic präglar filmens tonfall. Hur har hans död påverkat vännerna och familjen? På vilket sätt forstätter han att ge dem styrka även då han inte finns? Har man rätt att känna ilska mot den som begår självmord? Äger man inte sitt eget liv?

Carla

Genom Carla finner filmen sin förankring i vardagen. På hennes balkong, vid hennes köksbord formuleras tankar kring livet

som måste fortsätta. För henne var Chafic den förste i allt. De var sexton respektive sjutton och levde på kärlek och potatis med brunsås när pengarna tröt. Tillsammans var de starka. Han fanns alltid där men han var också beroende av hennes kärlek mer än hon kunde förstå ibland.

Carla berättar om sin ångest. "Han lämnade mig rakt av. Han svek mig och sina barn." Hon berättar med bitterhet i rös-

ten att Nicole stolt pekar på ett foto av sin pappa. Hon gör det glatt men vet inte hur synd det är om henne.

Carla har tvingats bli vuxen tidigt. Två barn och änka innan de flesta av hennes vänner ens flyttat hemifrån. Hela hennes tillvaro slås sönder när Chafic försvinner men hon inser att hon måste leva vidare för sina döttrar.

FILMHANDLEDNING

I en dröm träffar hon Chafic i någon slags försoning. Det får henne att vilja leva vidare, flytta, börja om. Kanske kan hon till och med hitta någon att älska igen. Om några månader, kanske år.

- Carla får ta ett obegripligt stort ansvar för en ung tjej i Sverige idag. Hennes ungdom och skolgång har försummats och nu är hon ensamstående tvåbarnsmor. Vännerna finns fortfarande där men det är i sig själv hon måste finna den avgörande styrkan. Bli en god förebild för sina barn och kunna försörja dem. Carla har sina drömmar även om de skiljer sig från grabbarnas. Hennes beslutsamhet att "gå loss" ligger i andra mål. Hur ser de ut?

Perspektiv

Dokumentären kan ta oss till ställen i vår närhet vi inte vet något om eller ens att de existerar. Men den kan också beskriva vår egen vardag ur ett nytt perspektiv.

Gå loss tar oss till en Malmöförort. Bilderna sveper över miljonprogrammets betongområden. Fragment av gruppens arbete med skivan, pratstunder vid köksbordet med Carla, varvas med glimtar från spelningar. Man delar med sig av sina tankar och inte minst Gonza visar sig vara en god berättare.

Helheten bärs upp av Advance Patrols egna texter. Genom dem lär vi känna medlemmarna och får en djupare insikt i deras tillvaro. Detta förhöjer känslan av att filmen faktiskt tillhör dem, även om vi vet att ett team på två personer har följt dem med kamera.

Alla som arbetar med dokumentärer ställs inför frågan; Vad är objektivitet? Vem vill man skildra och för vem? *Gå loss* var tänkt att bli en dokumentär om hip hop-kulturen i Skåne. Chafics död ändrade dock helt inriktningen på arbetet. Erik Bäfvings har i en intervju berättat att det var känsligt att följa sorgen och Carla och AP:s utsatta situation. Filmandet blev en avvägning mellan att fånga det äkta och att hålla en distanseerad respekt. Det var inte för att göra ett snyftigt socialreportage som filmen kom till.

Dokumentärfilmen är till sitt väsen komplicerad i sitt förhållande till det den vill skildra. Även om filmarnas avsikt inte varit att göra en film om rapmusik, segregation eller invandrare kan man inte undgå att se skeendet som delar av en politisk och social helhet i skildringen av de fyra huvudkaraktärerna.

- Lyckas regissörerna med sitt uppsåt att ge killarna och Carla en röst? Vem tillhör filmen? Lyckas filmen undvika att bli en dickensk nedstigning till de mindre bemedlade?

- Att följa unga människor med musik och artistdrömmar har skapat en industri av dokusåpor. *Gå loss* bygger på liknande drömmar men skildrar icke "castade" killar som kämpar sig fram i verkligheten utan uppmärksamhet och veckofinaler. Fundera över hur *Gå loss* skiljer sig från den kommersiella klichébildningen av att lyckas.

Rapmusik som öppnar dörrar

Sedan rapmusikens stora (kommersiella) genombrott i början av nittiotalet har den varit en slags musikens motsvarighet till boxning, dvs underprivilegierade grupper chans att slå igenom och tjäna pengar. Men också, till skillnad från boxningen,

en möjlighet att kommunicera ett budskap om en livsstil, en vardag långt från "köttgrytorna". Livet i USA:s storstäders "projects" eller Sveriges betongförorter har blivit något att känna stolthet över.

Latin Kings debutskiva Välkommen till förorten blev en svensk motsvarighet till NWA:s milstolpe Straight Outta Compton, och Petter kan ses som en Sveriges Eminem. Igenom detta har också rappen blivit en företeelse bortom etnisk tillhörighet. Och sedan Dogge diskuterat poesi med Horace Engdal i tidskriften ARENA är rapmusiken numera, på gott och ont, fast förankrad i den bildade medelklassen.

Rapmusiken har ofta varit mer eller mindre uttalat politisk men kanske börjar politikerna nu också lyssna? Timbuktus öppna budskap till Göran Persson, Ett brev – "Göran, jag älskar livet det är därför jag skriver, i märkliga tider då politiken verkar förvriden." – fick faktiskt ett svar till slut, på rim!

Källor

Mikrofonkåt, av Fredrik Strage, Bokförlaget Atlas 2001
DN 4/4 2004 Intervju med Carla Leyton av Christina Kellberg
SVD 26/3 2004 Artikel om *Gå loss* av Lars Berge
SR 26/3 2004 Intervju med Erik Bäfvings av Stina Haraldsson

Anteckningar

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Produktionsuppgifter

Sverige 2004

Producent: Mats Weman & Magnus Gertten

Regi: Erik Bäfvings & Magnus Gertten

Foto: Erik Bäfvings

Musik: Advance Patrol, Apparaten

Medverkande

Carla Leyton

Gonzalo Del Rio Saldias

Juan Paez

Rodrigo Fuentes

Tekniska uppgifter

Speltid: 72 min

Format: Vidfilm

Ljudsystem: Dolby

Censur: Barntillåten

Svensk premiär: 26 mars 2004

Distribution

Triangelfilm/Kedjan, Box 285, 201 22 Malmö Tel. 040-17 65 53, fax 040-12 90 99